

Αριθμός: 2/2019

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ ΧΑΛΚΙΔΑΣ (Σε Ολομέλεια)

Αποτελούμενο από τους Δικαστές: 1) Κωνσταντίνα Φλετούρη, Πρόεδρο Πρωτοδικών, 2) Μιχαήλ Ντόστα, Πρόεδρο Πρωτοδικών, 3) Σπύρο Καλδή, 4) Ιωάννη Τσιφούκη - Εισηγητή, 5) Παρασκευή Κοντού, 6) Ελένη Πετροπούλου, 7) Αικατερίνη Βαλασαμίδη, 8) Δέσποινα Ταβούτη, 9) Σταυριανή Ασημακοπούλου, 10) Ιωάννα Χανιαλάκη, 11) Αναστασία Βοϊτσίδου, 12) Μαρία Καράλη, 13) Γεώργιος Μποτώνης, 14) Αθανασία Ρυσσάκη, Πρωτόδικες και 15) Θωμά Σύψα, Δικαστικό Πάρεδρο.

Συνήλθε στο Κατάστημα του Πρωτοδικείου Χαλκίδας την 17η Ιανουαρίου 2019, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.30 με την παρουσία του κ. Εισαγγελέα Πρωτοδικών Χαλκίδας Δημητρίου Προκοπίου, του κ. Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Χαλκίδας Δημητρίου Γκίκα και του Προϊσταμένου Διεύθυνσης Γραμματείας του Πρωτοδικείου Χαλκίδας Μιλτιάδη Ψυλλάκη, προκειμένου (κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 παρ. 4 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων) να ανταλλάξουν τα μέλη της απόψεις στο νομικό ζήτημα της ερμηνείας του άρθρου 254 ΚΠολΔ, στις περιπτώσεις εφαρμογής των άρθρων 237 και 238 του ίδιου Κώδικα και συγκεκριμένα: Με ποιόν τρόπο επαναλαμβάνεται η συζήτηση μετά την έκδοση προδικαστικής απόφασης με την νέα τακτική διαδικασία; Με κατάθεση κλήσης ακολουθώντας εκ νέου την κατάθεση προτάσεων - προσθήκης (άρθρων 237 και 238) και στη συνέχεια προσδιορισμό δικασίμου; Ή με κατάθεση κλήσης με απευθείας προσδιορισμό δικασίμου από την Γραμματεία, με εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 254 του ΚΠολΔ και αν ναι, θα ισχύει προθεσμία προσθήκης - αντίκρουσης μετά την επαναλαμβανόμενη συζήτηση και ποιά;

Αφού διαπιστώθηκε ότι υπάρχει η νόμιμη απαρτία (15 παρόντες, 4 απόντες: Κατσαλούλης, Μάρη, Βασιλοπούλου και Παπαγεωργίου).

Στη συνέχεια άκουσε τον κ. Δημήτριο Γκίκα, Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Χαλκίδας ο οποίος ανέπτυξε τις απόψεις του ως εξής:

«Με τον Ν. 4335/2015 επιχειρήθηκε η εισαγωγή ενός δικονομικού συστήματος δίκης κατά την τακτική διαδικασία, προκειμένου να αξιοποιηθεί το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί αμέσως μετά την άσκηση της αγωγής.

Γίνεται αντιληπτό ότι το νέο σύστημα δίνει προτεραιότητα στην έγγραφη διαδικασία έναντι της προφορικής, σε ό,τι αφορά δε την εμμέριτη απόδειξη, αυτή επί της αρχής συνεχίζει να διεξάγεται, όταν και εφόσον κρίνεται απαραίτητο. Προκρίνεται, συνεπώς, η γραπτή διεξαγωγή της δίκης, με το προβάδισμα να δίδεται πλέον στις ένορκες βεβαιώσεις, εκτός και αν κριθεί αναγκαία η εξέταση μάρτυρα στο ακροατήριο, οπότε με πράξη ή με απόφαση που διατάσσει την επανάληψη της συζήτησης, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 237 παρ. 6 και 254 του ΚΠολΔ, τέτοια εξέταση μαρτύρων καθίσταται δυνατή (ορ. Πολ.Πρ.Θεσσαλ 12935/2017 (ΝΟΜΟΣ).

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 4335/2015, οι προαναφερθείσες τροποποιήσεις του άρθρου 254 παρ. 1 ΚΠολΔ έγιναν «ώστε να καθίσταται δυνατή κατά την τακτική διαδικασία των άρθρων 237 και 238 ΚΠολΔ, όπου η συζήτηση στο ακροατήριο είναι τυπική, η εξέταση των διαδίκων ή η διενέργεια αυτοψίας ή πραγματογνωμοσύνης, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από το δικαστήριο. Σε συμπλήρωση της ρύθμισης αυτής και με σκοπό την οικονομία της δίκης προστέθηκε νέο τέταρτο εδάφιο στην ίδια παράγραφο, ώστε σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο από το δικαστήριο και να καταφύγει σε κάποιο από τα παραπάνω αποδεικτικά μέσα, αλλά και να εξετάσει μάρτυρα κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 237 παρ. 6 ΚΠολΔ, να το πράξει αυτό "uno actu" με την απόφαση για την επανάληψη της συζήτησης και να μην απαιτείται ξεχωριστή διάταξη του δικαστή» (Βλ. Αιτ'Εκθ.Ν. 4335/2015 στοιχ. Γ ΙΙ 13 (άρθρο 254 ΚΠολΔ) · επίσης Αιτ'Εκθ Ν. 4335/2015 στοιχείο Γ ΙΙ 11 (άρθρα 237 και 238 ΚΠολΔ), όπου σημειώνεται ότι «δεν αποκλείεται η επανάληψη της συζήτησης, σύμφωνα με τη γενική διάταξη του άρθρου 254, η οποία μπορεί να έχει και ως αντικείμενο τη διενέργεια

αυτοψίας, πραγματογνωμοσύνης ή εξέτασης των διαδίκων και ενδεχομένως, μαζί με αυτά, την εξέταση μαρτύρων στο ακροατήριο»).

Ουσιαστικά, ο νομοθέτης του 4335/2015, στο πλαίσιο της πλήρους αλλαγής της δίκης της τακτικής διαδικασίας, προέβλεψε ότι στις περιπτώσεις των άρθρων 237 και 238 ΚΠολΔ, με την απόφαση για την επανάληψη της συζήτησης, δηλαδή όταν η ανάγκη αυτή ανακύπτει και μεταγενέστερα, υπό τα νέα δεδομένα μπορεί, επιπλέον, αν κρίνεται απολύτως αναγκαία η εξέταση των μαρτύρων στο ακροατήριο, να διαταχθεί και η εξέταση ενός μάρτυρα από κάθε πλευρά κατά την επαναλαμβανόμενη συζήτηση. Ειδικά, δηλαδή, στη δίκη της τακτικής διαδικασίας, το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 254 ΚΠολΔ επεκτάθηκε με τον Ν. 4335/2015, καθώς με την ίδια απόφαση για την επανάληψη της συζήτησης μπορεί, επιπλέον, αν κριθεί αναγκαίο και για λόγους οικονομίας της δίκης, να διαταχθεί και η εξέταση ενός μάρτυρα από κάθε πλευρά, ώστε να μη χρειάζεται ξεχωριστή διάταξη κατά το άρθρο 237 παρ. 6 ΚΠολΔ.

Συνεπώς, ο νομοθέτης, με σκοπό την επιτάχυνση, προέβλεψε ότι με την ίδια απόφαση διατάσσεται τόσο η επανάληψη του άρθρου 237 παρ. 6 ΚΠολΔ, όσο και εκείνη του άρθρου 254 ΚΠολΔ, ώστε η εξέταση μαρτύρων να διεξαχθεί σε μία επαναλαμβανόμενη συζήτηση. Στην τελευταία αυτή μορφή επαναλήψεως της συζήτησης, κατά την επαναλαμβανόμενη συζήτηση, οι διάδικοι κλητεύονται τουλάχιστον τριάντα ημέρες πριν από αυτήν.

Από τη σύγκριση των δύο διατάξεων, ήτοι του νέου άρθρου 237 παρ. 6 ΚΠολΔ (αφενός) και του τροποποιηθέντος 254 ΚΠολΔ (αφετέρου), διαπιστώνεται ότι καθιερώθηκαν δύο διακριτές μεταξύ τους μορφές επανάληψης της συζήτησης. Ειδικότερα, από τη μια πλευρά, καθιερώθηκε η δυνατότητα επανάληψης της συζήτησης κατά τη διάταξη του άρθρου 237 παρ. 6 ΚΠολΔ, η οποία διατάσσεται με απλή πράξη (διάταξη) του προέδρου επί πολυμελούς πρωτοδικείου ή του δικαστή της υπόθεσης επί μονομελούς πρωτοδικείου και ειρηνοδικείου, που καταχωρίζεται σε οικείο βιβλίο του δικαστηρίου και επέχει θέση κλήτευσης όλων των διαδίκων και σκοπό έχει μόνο την εξέταση μαρτύρων. Ταυτόχρονα, όμως, από την άλλη πλευρά, προβλέφθηκε και η δυνατότητα επανάληψης της συζήτησης κατά τη διάταξη του άρθρου 254 ΚΠολΔ, η οποία διατάσσεται με μη οριστική απόφαση του δικάζοντος δικαστηρίου, προκειμένου να διαταχθεί αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη ή εξέταση των διαδίκων στο ακροατήριο και η οποία μπορεί να συνδυαστεί και με εξέταση μαρτύρων.

Ωστόσο, η σχέση των νέων άρθρων 237 παρ. 6 ΚΠολΔ και 254 ΚΠολΔ, που αμφότερες ρυθμίζουν την επανάληψη της συζήτησης, αν κρίνεται απολύτως αναγκαία η εξέταση μαρτύρων στο ακροατήριο, φαίνεται προβληματική.

Η εφαρμογή της ρύθμισης του άρθρου 254 ΚΠολΔ ως προς την εξέταση μαρτύρων στην τακτική διαδικασία δεν αποκλείεται από εκείνη του άρθρου 237 του ίδιου κώδικα, αλλά προϋποθέτει ότι με την εκδιδόμενη μη οριστική απόφαση διατάσσεται επίσης, δηλαδή πέραν της εξέτασης των μαρτύρων στο ακροατήριο, η διενέργεια έτερης αναγκαίας διαδικαστικής πράξης, ώστε, ένεκα της αργής της οικονομίας της δίκης, να γίνονται υπο actu και να μην απαιτείται η έκδοση της προπεριγραφείας διάταξης από τον πρόεδρο της πολυμελούς σύνθεσης ή το δικαστή του μονομελούς δικαστηρίου. Στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 254 ΚΠολΔ, προβλέπεται ότι στην επαναλαμβανόμενη συζήτηση, η οποία προσδιορίζεται το συντομότερο εφικτό, οι διάδικοι κλητεύονται τριάντα τουλάχιστον ημέρες πριν απ' αυτήν και η υπόθεση εκδικάζεται από τον ίδιο δικαστή ή, σε περίπτωση πολυμελούς δικαστηρίου, την αυτή σύνθεση, εκτός αν κάτι τέτοιο τυχάνει, εξαιτίας φυσικών ή νομικών λόγων, αδύνατο.

Ωστόσο, προκύπτουν πρακτικά ζητήματα κατά την εφαρμογή της ως άνω διάταξης του 254 ΚΠολΔ στις υποθέσεις που εισάγονται κατά τη νέα τακτική διαδικασία και δη συγκεκριμένα : α) Με ποια διαδικασία θα εισαχθεί η κατατεθείσα κλήση προς επανάληψη της συζήτησης στην περίπτωση που εκδοθεί απόφαση του 254 παρ. 1 ΚΠολΔ. Β) Σε ποιες προθεσμίες θα γίνει η αξιολόγηση τόσο των λοιπών διαδικαστικών ενεργειών (π.χ. πραγματογνωμοσύνης κλπ) όσο και των μαρτυρικών καταθέσεων όταν αυτές λαμβάνονται με τη διαδικασία του άρθρου 254 παρ. 1, ήτοι κατά την

επαναλαμβανόμενη συζήτηση, δεδομένου ότι η 8ήμερη προθεσμία αξιολόγησης των μαρτυρικών καταθέσεων προβλέπεται αποκλειστικά και μόνο στην περίπτωση έκδοσης διάταξης με το άρθρο 237 παρ.6 ΚΠολΔ και υπάρχει αντίστοιχο κενό νόμου στη διάταξη του 254 παρ.1.

Με το άρθρο 237 παρ. 7 ΚΠολΔ προβλέπεται ρητά η δυνατότητα των διαδίκων να προβούν μέσα σε οκτώ εργάσιμες ημέρες σε αξιολόγηση των μαρτυρικών καταθέσεων, που έχουν ληφθεί με τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, ωστόσο δεν έχει προβλεφθεί το ίδιο στην περίπτωση που οι μαρτυρικές καταθέσεις διαταχθούν με έκδοση μη οριστικής απόφασης κατά το άρθρο 254 παρ.1 ΚΠολΔ σύμφωνα με το οποίο «Στην περίπτωση των άρθρων 237 και 238 με την απόφαση για επανάληψη της συζήτησης μπορεί επιπλέον, αν κρίνεται απολύτως αναγκαία η εξέταση μαρτύρων στο ακροατήριο, να διαταχθεί και η εξέταση ενός μάρτυρα από κάθε πλευρά κατά την επαναλαμβανόμενη συζήτηση.»

Η πρόβλεψη του άρθρου 254 παρ.2 ΚΠολΔ προβλέπει τον προσδιορισμό δικασίμου με την κατάθεση κλήσης για την επανάληψη της συζήτησης, η οποία πρέπει να κοινοποιείται στους διαδίκους τουλάχιστον τριάντα ημέρες πριν την ορισθείσα συζήτηση. Μολονότι στην επαναλαμβανόμενη συζήτηση δεν είναι και αναγκαία η κατάθεση νέων προτάσεων (ΑΠ 846/2017, ΠΠρΑΘ.1372/2017), ούτε η επανυποβολή ενστάσεων, δεδομένου ότι οι προτάσεις έχουν ήδη κατατεθεί στην προηγούμενη συζήτηση, ωστόσο οι προτάσεις αυτές επιτρεπτά δύνανται να επαναφερθούν στην επαναλαμβανόμενη συζήτηση, χωρίς συμπληρώσεις πέραν των θεμάτων που αποτελούν αντικείμενο της επαναλαμβανόμενης συζήτησης, ώστε έκαστος των διαδίκων να δύναται να αξιολογήσει τα νέα αποδεικτικά στοιχεία που ελήφθησαν μετά την διενέργεια των πράξεων που διετάχθησαν με 5> απόφαση του άρθρου 254 ΚΠολΔ. Το ερώτημα που προκύπτει είναι ποιο είναι το χρονικό σημείο κατάθεσης προτάσεων ή προσθήκης αντίκρουσης στην επαναλαμβανόμενη συζήτηση. Αυτό εύκολα απαντάται στην περίπτωση που η υπόθεση ανήκει σε άλλη διαδικασία πλην της νέας τακτικής, δεδομένου ότι οι διάδικοι δύνανται να καταθέσουν προτάσεις επί έδρας ή μόνο προσθήκη αντίκρουση σε συνέχεια των προηγουμένων κατατεθεισών προτάσεων τους εντός τριών ημερών από την ημέρα της συζήτησης, προς σχολιασμό και αξιολόγηση των ενεργειών που έλαβαν χώρα εις εκτέλεση της απόφασης για επανάληψη συζήτησης.

Στην περίπτωση όμως της νέας τακτικής διαδικασίας του Ν.4335/1015, που χαρακτηρίζεται πλέον από τη διαφορετικότητα του προτύπου δίκης (έγγραφο διεξαγωγή έναντι της προφορικής συζήτησης), ουδόλως προβλέπεται η δυνατότητα κατάθεσης προτάσεων επί έδρας σε οποιοδήποτε στάδιο της νέας τακτικής διαδικασίας και κατ' επέκταση η αξιολόγηση για παράδειγμα του πορίσματος μιας πραγματοποιησύνυσης που διενεργήθηκε κατόπιν έκδοσης απόφασης με το 254 ΚΠολΔ. μετά την συζήτηση. Οι προθεσμίες για την κατάθεση προτάσεων και προσθήκης - αντίκρουσης - αξιολογήσεων κατά τη νέα τακτική διαδικασία έχουν παρέλθει ήδη προ της εκδόσεως της απόφασης για επανάληψη της συζήτησης.

Εξαιτίας της θέσπισης της ρύθμισης του νέου άρθρου 237 παρ.7 ΚΠολΔ και σε συνδυασμό με την ανυπαρξία αντίστοιχης ρύθμισης και στο πλαίσιο του άρθρου 254 ΚΠολΔ, τίθεται το ζήτημα αν η διάταξη του άρθρου 237 παρ.7 ΚΠολΔ θα πρέπει να εφαρμοστεί αναλογικά και όταν διατάσσεται η επανάληψη της συζήτησης και για τη διεξαγωγή μαρτυρικών αποδείξεων καθώς και έτερων διαδικαστικών πράξεων κατά το άρθρο 254 παρ.1 ΚΠολΔ, εν όψει κενού του νόμου.

Κατά μια άποψη, η κλήση για επαναφορά της συζήτησης και στην περίπτωση των υποθέσεων της νέας τακτικής διαδικασίας θα έπρεπε να εισάγεται κατά την ίδια διαδικασία που έχει εισαχθεί το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο, όπως εξάλλου γίνεται σε όλες τις λοιπές διαδικασίες, προκειμένου να άρχονται εκ νέου οι προθεσμίες του 237 ΚΠολΔ για την κατάθεση προτάσεων ή επαναφορά των προκατατεθειμένων καθώς και της προσθήκης - αντίκρουσης - αξιολόγησης, με τις οποίες θα προσκομίζονται εγκαίρως τα νέα αποδεικτικά έγγραφα και θα δύνανται επίσης εγκαίρως να αξιολογηθούν από τους διαδίκους. Πλην όμως, προβληματική υπάρχει στην περίπτωση που έχει ταυτόχρονα διαταχθεί και εξέταση μαρτύρων, με την απόφαση για επανάληψη συζήτησης κατ' άρθρο 254 παρ.1 ΚΠολΔ,, αφού σύμφωνα με την πρόβλεψη της συγκεκριμένης διάταξης η εξέτασή τους θα

πρέπει να λαμβάνει χώρα κατά την ορισθείσα επαναλαμβανόμενη συζήτηση. Επομένως, δημιουργείται εκ νέου κενό για τη δυνατότητα αξιολόγησης των μαρτυρικών καταθέσεων, που θα ληφθούν κατά την ορισθείσα με τη διαδικασία της νέας τακτικής συζήτησης, μετά την οποία δεν προβλέπεται κανένα στάδιο κατάθεσης προσθήκης, ενώ δεν πρέπει να παραβλεφθεί ότι στην περίπτωση που η κλήση κατατεθεί με τη νέα τακτική διαδικασία θα πρέπει να παρέλθει νέο χρονικό διάστημα 100 ημερών πλέον των 15 ημερών για την προσθήκη αντίκρουση, γεγονός που οδηγεί σε μεγαλύτερη καθυστέρηση.

Με δεδομένο λοιπόν, ότι ο κυριότερος στόχος των ριζικών τροποποιήσεων του ΚΠολΔ από τον Ν. 4335/2015 ήταν η επιτάχυνση στην απονομή δικαιοσύνης στην πολιτική δίκη, υποστηρίζεται η άποψη (Βλ. Καλαβρό, Πολιτική Δικονομία, σ. 371, Απαλαγάκη (Τριανταφυλλίδης/ Ρεντούλης), άρθρ. 254, αριθμ. 6 · Κλαμαρή / Κουσουλή / Πανταζόπουλο, σ. 566), πως - για την ταυτότητα του νομικού λόγου - θα πρέπει το σχετικό κενό στη ρύθμιση του άρθρου 254 ΚΠολΔ να πληρωθεί με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 237 παρ. 7 ΚΠολΔ και συνεπώς και στην περίπτωση επανάληψης της συζήτησης, με τον σκοπό συμπλήρωσης των αποδείξεων, να επιτρέπεται η υποβολή από τους διαδίκους, μέσα σε οκτώ ημέρες από την ολοκλήρωση των αποδείξεων, αξιολόγησης αυτών με προσθήκη τους προτάσεις, χωρίς να επιτρέπεται, φυσικά, η προβολή νέων ισχυρισμών ή και η προσαγωγή και επίκληση νέων αποδεικτικών μέσων.

Επομένως, με το σκεπτικό αυτό, ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι, στο πλαίσιο της τακτικής διαδικασίας, η προσθήκη πρέπει να επιτρέπεται και στην περίπτωση του άρθρου 254 ΚΠολΔ υπό τους προϋποθέσεις του άρθρου 237 παρ. 7 ΚΠολΔ και ότι σε περίπτωση εφαρμογής του αρ. 254 παρ. 1 ΚΠολΔ στις υποθέσεις των αρ. 237 και 238 ΚΠολΔ, τυχάνει εφαρμογής και η διάταξη του αρ. 254 παρ. 2 ΚΠολΔ, ήτοι η κλήση και ο προσδιορισμός δικασίμου για την επαναλαμβανόμενη συζήτηση».

Στη συνέχεια, αφού ακούστηκε και ο κ. Εισαγγελέας και μετά την αποχώρησή τους, αποφάσισε ομόφωνα.

#### ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. Με το Ν. 4335/2015 (ΦΕΚ Α 87/23.07.2015) επήλθε ριζική αναμόρφωση των διατάξεων του ΚΠολΔ και αναθεωρήθηκαν εκ βάθρων οι ρυθμίσεις της τακτικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό το βασικό πλαίσιο λειτουργίας της νέας τακτικής διαδικασίας οριοθετείται από τις διατάξεις των άρθρων 215 § 2, 237, 238 και 260 § 2 ΚΠολΔ. Η νέα τακτική διαδικασία εφαρμόζεται, άλλωστε, σε όσες αγωγές κατατίθενται μετά την 01.01.2016 (παράγραφος 1 άρθρου 1 άρθρου ένατου Ν. 4335/2015). Ενόψει της νέας αυτής διάρθρωσης δημιουργούνται ζητήματα ως προς την επαναφορά προς συζήτηση μίας αγωγής, η οποία κατατέθηκε μετά την 01.01.2016, μετά την έκδοση μη οριστικής απόφασης, ήτοι απόφασης, η οποία απλώς διαμορφώνει τη διαδικασία και προετοιμάζει την οριστική επίλυση της διαφοράς.

II. Σε πρώτο επίπεδο, το ζήτημα εντοπίζεται στην περίπτωση, κατά την οποία κατά τη διάσκεψη εντοπίζονται κενά ή αμφίβολα σημεία και καθίσταται αναγκαία η διεξαγωγή περαιτέρω αποδείξεων. Ήδη στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι στη νέα τακτική διαδικασία υπάρχουν δύο τύποι επανάληψης της συζήτησης για τη διεξαγωγή περαιτέρω αποδείξεων, όπως προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 237 § 6 και 254 ΚΠολΔ : Α) Η επανάληψη της συζήτησης κατά τη διάταξη του άρθρου 237 § 6 ΚΠολΔ, η οποία διατάσσεται με απλή διάταξη του προέδρου επί πολυμελούς πρωτοδικείου ή του δικάσαντος δικαστή επί μονομελούς πρωτοδικείου και ειρηνοδικείου, η οποία (διάταξη) καταχωρίζεται σε οικείο βιβλίο του δικαστηρίου και επέχει θέση κλήτευσης όλων των διαδίκων. Η εξέταση των μαρτύρων γίνεται κατά τα ειδικώς οριζόμενα στη διάταξη αυτή (237 § 6 ΚΠολΔ), ενώ σύμφωνα με την παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου μέσα σε οκτώ (8) εργάσιμες ημέρες από την εξέταση των μαρτύρων οι διάδικοι δικαιούνται με προσθήκη να προβούν σε αξιολόγηση των αποδείξεων αυτών, ενώ νέοι ισχυρισμοί και νέα αποδεικτικά μέσα δεν λαμβάνονται υπόψη και δεν κατατίθενται νέες προτάσεις. Β) Η επανάληψη της συζήτησης κατά τη διάταξη του άρθρου 254 ΚΠολΔ, η οποία διατάσσεται με μη οριστική απόφαση του δικάζοντος δικαστηρίου, προκειμένου να διεξαχθεί

αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη ή εξέταση των διαδίκων στο ακροατήριο και μπορεί να συνδυασθεί και με εξέταση μαρτύρων (ενός από κάθε πλευρά). Η τελευταία αυτή δυνατότητα, που ρητά παρέχεται στην παράγραφο 1 εδ. δ' του άρθρου αυτού, προβλέφθηκε για λόγους οικονομίας της δίκης, ώστε σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο από το δικαστήριο να καταφύγει σε κάποιο από τα ανωτέρω αποδεικτικά μέσα, αλλά και να εξετάσει μάρτυρα, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 237 § 6 του ίδιου Κώδικα, να το πράξει αυτό «*uno actu*» με την απόφαση του δικαστηρίου για την επανάληψη της συζήτησης, χωρίς να απαιτείται ξεχωριστή διάταξη, κατά τα ανωτέρω ήδη αναφερθέντα (βλ. Αιτιολογική Έκθεση Ν. 4335/2015, στο στοιχείο Γ ΙΙ 13, Καλαβρό Πολιτική Δικονομία 4η έκδοση, 2016, Μ. Μαργαρίτη - Α. Μαργαρίτη, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος Ι, έκδοση 2η, 2018, άρθρο 254, σελ. 441, αριθμ. 2). Στην περίπτωση του άρθρου 254 ΚΠολΔ σαφώς προκύπτει από την παράγραφο 2 ότι η επαναλαμβανόμενη συζήτηση ορίζεται το συντομότερο δυνατό απευθείας από τη γραμματεία του δικαστηρίου και οι διάδικοι κλητεύονται σε αυτήν τριάντα (30) τουλάχιστον ημέρες πριν από αυτήν. Σύμφωνα δε με την παράγραφο 1 εδάφιο γ'Α του άρθρου αυτού, η επαναλαμβανόμενη συζήτηση θεωρείται συνέχεια της προηγούμενης, οπότε δεν είναι αναγκαία η κατάθεση ιδιαίτερων προτάσεων, αλλά οι κατατεθείσες κατά τη συζήτηση, της οποίας διατάχθηκε η επανάληψη, αρκούν και ισχύουν και για την επαναλαμβανόμενη συζήτηση. Οι προτάσεις της προηγούμενης συζήτησης θα προσκομίζονται από τους διαδίκους κατά την επαναλαμβανόμενη συζήτηση, το ίδιο δε ισχύει στην περίπτωση κατάθεσης «νέων» τυπικών προτάσεων, στις οποίες θα συμπεριλαμβάνονται κατ' ουσίαν οι προηγούμενες προτάσεις. Σε περίπτωση μη εμφάνισης διαδίκου στην επαναλαμβανόμενη συζήτηση, ο οποίος (διάδικος) είχε καταθέσει προτάσεις και δικασθεί αντιμωλία στη συζήτηση, στην οποία διατάχθηκε η επανάληψη, οπότε θεωρείται κατ' αντιμωλία και στη μετ' επανάληψη συζήτηση, τότε προτείνεται η επαναφορά στο φάκελο των κατατεθεισών προτάσεων να γίνεται με επιμέλεια της γραμματείας του Δικαστηρίου, χωρίς να απαιτείται κάποια ιδιαίτερη σημείωση επί αυτών, δεδομένου ότι πρόκειται για τις ήδη κατατεθείσες προτάσεις στο πλαίσιο της ενιαίας συζήτησης. Ωστόσο, μολονότι δεν υφίσταται ρύθμιση αντίστοιχη της παραγράφου 7 του άρθρου 237, πρέπει για την ταυτότητα του νομικού λόγου να γίνει δεκτό ότι το σχετικό κενό πρέπει να πληρωθεί με αναλογική εφαρμογή της τελευταίας διάταξης και στην περίπτωση της επαναλαμβανόμενης κατ' άρθρο 254 ΚΠολΔ συζήτησης και να επιτρέπεται η κατάθεση από τους διαδίκους προσθήκης εντός οκτώ (8) εργάσιμων ημερών από την ολοκλήρωση των αποδείξεων προς αξιολόγηση των αποδείξεων αυτών, χωρίς να είναι δυνατή η προβολή νέων ισχυρισμών και η προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων.

Σε δεύτερο επίπεδο, το ερευνώμενο ζήτημα αναφύεται στις περιπτώσεις έκδοσης μη οριστικής απόφασης, με την οποία είτε κηρύσσεται απαράδεκτη της συζήτησης (π.χ. σε περίπτωση δίκης σχετικής με το κτηματολόγιο λόγω μη προσαγωγής κτηματολογικού φύλλου ή διαγράμματος), είτε αναβάλλεται η συζήτηση κατ' εφαρμογή σχετικών προβλέψεων των άρθρων 249 και 250 ΚΠολΔ, είτε αναστέλλεται η εκδίκαση της αγωγής σε περίπτωση εκκρεμοδικίας. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όπως ίσχυε και στο προηγούμενο, προ του Ν. 4335/2015, νομοθετικό καθεστώς, ως συζήτηση δεν θεωρείται εκείνη, κατά την οποία κηρύχθηκε απαράδεκτη ή αναβλήθηκε η συζήτηση ή ανεστάλη η εκδίκαση λόγω εκκρεμοδικίας, αλλά η μετά την αναβολή αυτή συζήτηση, οπότε και αρχίζει η εκδίκαση της υπόθεσης με αναφορά των διαδίκων στις προτάσεις τους (βλ. ΟΛΑΠ 1235/1982, ΑΠ 1563/2000 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς). Στις περιπτώσεις αυτές λοιπόν στη μετά την επαναφορά της αγωγής συζήτηση είναι αναγκαία η παράσταση των διαδίκων, ακόμα και αν είχαν δικασθεί αντιμωλία στην προηγούμενη συζήτηση, ενώ υποχρεωτική είναι και η κατάθεση προτάσεων, σε αντίθετη δε περίπτωση επέρχεται ερημοδικία. Αντίστοιχη περίπτωση έκδοσης μη οριστικής απόφασης συντρέχει, όταν μία αγωγή εσφαλμένα εισήχθη με ειδική διαδικασία, ενώ υπάγεται στην τακτική διαδικασία, οπότε, ενόψει της πλήρους διαφοροποίησης μεταξύ των διαδικασιών αυτών μετά το Ν. 4335/2015, δεν εφαρμόζεται η παράγραφος 6 του άρθρου 591, αλλά, αν το δικαστήριο είναι αρμόδιο, παραπέμπει την αγωγή προς συζήτηση με την εφαρμογή της τακτικής διαδικασίας, όπως ήδη γίνεται παγίως δεκτό (βλ. ΠΠρΘεσ 12935/2017, ΠΠρΤρικ 57/2017, ΠΠρΑθ 855/2016, ΜΠρΘεσ 1295/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η επαναφορά της αγωγής προς εκδίκαση στις εξεταζόμενες εν προκειμένω περιπτώσεις δεν μπορεί να γίνει με βάση τη διάταξη του άρθρου 254 § 2 ΚΠολΔ, διότι, αφενός μία τέτοια εκδοχή δεν βρίσκει το οποιοδήποτε έρεισμα στο νόμο, αφετέρου ουδεμία ομοιότητα υφίσταται μεταξύ των περιπτώσεων αυτών και της επαναλαμβανόμενης κατ' άρθρο 254 ΚΠολΔ συζήτησης, ώστε να μπορεί να γίνει λόγος για δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής. Πρέπει

να σημειωθεί ότι τυχόν υιοθέτηση αντίθετης εκδοχής, κατά την οποία η επαναφορά της αγωγής θα γινόταν σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 254 § 2, χωρίς την τήρηση των προθεσμιών των άρθρων 215, 237 και 238, θα οδηγούσε στο εξής αποτέλεσμα: Στη νέα τακτική διαδικασία, μετά και την κατάργηση του άρθρου 269 ΚΠολΔ, όλοι οι ισχυρισμοί προτείνονται μόνο με τις προτάσεις και την προσθήκη προς αντίκρουση ισχυρισμών των προτάσεων του αντιδίκου, εντός της αυστηρά καθοριζόμενης διαδικασίας των άρθρων 237 και 238 του ίδιου Κώδικα και των προβλεπόμενων σε αυτά προθεσμιών. Εντός των ίδιων εξάλλου προθεσμιών προσκομίζονται και τα αποδεικτικά μέσα. Στο πλαίσιο της νέας τακτικής διαδικασίας άλλος τρόπος προβολής των ισχυρισμών και προσαγωγής των αποδεικτικών μέσων δεν υφίσταται, μη εξαιρουμένων ούτε των οψιγενών ισχυρισμών ούτε των λοιπών προνομιακών, υπό το καθεστώς του καταργηθέντος άρθρου 269, ισχυρισμών. Το γεγονός αυτό συνδυαζόμενο με το ότι, όπως προεκτέθηκε, η μετά την επαναφορά της αγωγής συζήτηση είναι αυτή, στην οποία πρέπει εν προκειμένω να προταθούν οι ισχυρισμοί με τις προτάσεις και να προσαχθούν τα αποδεικτικά μέσα, δεν αφήνει περιθώριο αναλογικής εφαρμογής του άρθρου 254 § 2 ΚΠολΔ, καθόσον σε μία τέτοια εκδοχή δεν θα υφίστατο δικονομικό στάδιο κατάθεσης προτάσεων και προβολής των ισχυρισμών, ούτε προσαγωγής αποδεικτικών μέσων, ενόψει της λειτουργίας του άρθρου αυτού, δεδομένου ότι στη νέα τακτική διαδικασία δεν νοείται δικονομικό στάδιο κατάθεσης προτάσεων και προσαγωγής αποδεικτικών μέσων στο ακροατήριο. Αντίστοιχο αποτέλεσμα, δηλαδή παράκαμψη της εφαρμογής των άρθρων 237 και 238 ΚΠολΔ δεν είναι εφικτή ούτε μέσω της εφαρμογής των άρθρων 228 και 230 του ίδιου Κώδικα, διότι αφενός και κυρίως τα άρθρα αυτά δεν εφαρμόζονται στη νέα τακτική διαδικασία, αφετέρου θα οδηγούσαν στο ίδιο αδιέξοδο της έλλειψης δικονομικού σταδίου διενέργειας των ανωτέρω διαδικαστικών πράξεων. Συνεπώς, στις εξεταζόμενες περιπτώσεις μοναδική δυνατότητα επαναφοράς της αγωγής προς συζήτηση είναι η εφαρμογή της προβλεπόμενης στις διατάξεις των άρθρων 237 και 238 διαδικασίας, με τις ακόλουθες ωστόσο διευκρινίσεις : Η υπόθεση θα πρέπει να επαναφερθεί προς συζήτηση με κατάθεση κλήσης στη γραμματεία του Δικαστηρίου, από το χρονικό δε αυτό σημείο υπολογίζονται οι σχετικές προθεσμίες προθεσμιών (των 100 ή 130 ημερών για την κατάθεση προτάσεων κοκ) και κατόπιν η διαδικασία τροχοδρομείται και πάλι στην κανονικότητα της νέας τακτικής διαδικασίας, που απαιτεί την αυστηρή τήρηση προθεσμιών για την περαιτέρω προώθησή της (ΠΠρΘεσ 12935/2017, ΠΠρΤρικ 57/2017, ΜΠρΘεσ 1295/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Ο χρόνος αυτός της κατάθεσης της κλήσης στη γραμματεία αποτελεί ένα σαφώς προσδιορισμένο αφετήριο γεγονός, που παρέχει τη μεγαλύτερη ασφάλεια και προβλεψιμότητα αναφορικά με τον υπολογισμό των οικείων προθεσμιών). Αντίστοιχη είναι η προτεινόμενη λύση και στην περίπτωση της οριστικής παραπεμπτικής απόφασης από αναρμόδιο δικαστήριο σε αρμόδιο. Εξάλλου, αντίστοιχη λύση πρέπει να δοθεί και στην περίπτωση, κατά την οποία το δικαστήριο κατ' άρθρο 90 ΚΠολΔ διατάζει την προσεπίκληση διαδίκου, ενόψει και της ειδικής διάταξης του άρθρου 238 ΚΠολΔ για την προσεπίκληση, με αφετήριο χρονικό σημείο υπολογισμού την κατάθεση της κλήσης.

Τελευταία περίπτωση αποτελεί η κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 105 ΚΠολΔ έκδοση μη οριστικής απόφασης, με την οποία το δικαστήριο τάσσει προθεσμία για τη συμπλήρωση της έλλειψης πληρεξουσιότητας προς τους υπογράφοντες τα δικόγραφα δικηγόρους. Αν μεν η συμπλήρωση της έλλειψης έχει τεθεί σε συνδυασμό και με τη διεξαγωγή αποδείξεων, τότε ισχύουν τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 254 § 2 ΚΠολΔ. Αν δε η οριστική απόφαση έχει ως μοναδικό αντικείμενο τη συμπλήρωση της σχετικής έλλειψης, τότε, μολονότι ούτε στην περίπτωση αυτή υφίσταται σχετική ρύθμιση στον Κώδικα, πρόκειται για περίπτωση, που έχει ουσιώδεις ομοιότητες με την περίπτωση της επανάληψης της συζήτησης για διενέργεια αποδείξεων, καθόσον μοναδικό αντικείμενο της μη οριστικής απόφασης είναι η συμπλήρωση συγκεκριμένης έλλειψης σχετικής με την πληρεξουσιότητα στο πλαίσιο της ήδη διενεργηθείσας συζήτησης, οπότε προκρίνεται η αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 254 § 2 ΚΠολΔ με την κατάθεση κλήσης και απευθείας προσδιορισμό δικασίμου από τη γραμματεία, σύμφωνα και με όσα αναλύθηκαν ήδη, με την επισήμανση ότι στην περίπτωση αυτή δεν υφίσταται λόγος ύπαρξης προθεσμίας προσθήκης, τυχόν περιεχόμενο της οποίας δύσκολα γίνεται αντιληπτό στην εξεταζόμενη περίπτωση.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Το πόρισμα της Ολομέλειας των Δικαστών του Πρωτοδικείου Χαλκίδας επί του ως άνω θέματος έχει ως εξής:

Α) Σε περίπτωση έκδοσης μη οριστικής απόφασης για διενέργεια αποδείξεων, η επανάληψη της συζήτησης στη νέα διαδικασία θα γίνεται με την κατάθεση κλήσης στη γραμματεία και τον απευθείας προσδιορισμό δικασίμου, κατά τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 254 § 2 ΚΠολΔ. Οι προτάσεις της προηγούμενης συζήτησης θα προσκομίζονται από τους διαδίκους κατά την επαναλαμβανόμενη συζήτηση, το ίδιο δε ισχύει στην περίπτωση κατάθεσης «νέων» τυπικών προτάσεων, στις οποίες θα συμπεριλαμβάνονται κατ'Α ουσίαν οι προηγούμενες προτάσεις. Σε περίπτωση μη εμφάνισης διαδίκου στην επαναλαμβανόμενη συζήτηση, ο οποίος (διάδικος) είχε καταθέσει προτάσεις και δικασθεί αντιμωλία στη συζήτηση, στην οποία διατάχθηκε η επανάληψη, οπότε θεωρείται κατ'Α αντιμωλία και στη μετ'Α επανάληψη συζήτησης, τότε η επαναφορά στο φάκελο των κατατεθεισών προτάσεων θα γίνεται με επιμέλεια της γραμματείας του Δικαστηρίου, χωρίς να απαιτείται κάποια ιδιαίτερη σημείωση επ'Α αυτών, δεδομένου ότι πρόκειται για τις ήδη κατατεθείσες προτάσεις στο πλαίσιο της ενιαίας συζήτησης. Τέλος, στην περίπτωση αυτή θα ισχύει προθεσμία προσθήκης για αξιολόγηση αποδεικτικών μέσων εντός οκτώ (8) εργάσιμων ημερών, κατ'Α αναλογική εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 237 § 7 ΚΠολΔ.

Β) Σε περίπτωση έκδοσης μη οριστικής απόφασης, η οποία διατάσσει περαιτέρω αποδείξεις και επιπλέον τάσσει προθεσμία για συμπλήρωση ελλείψεων σχετικών με την πληρεξουσιότητα (άρθρο 105 ΚΠολΔ), εφαρμόζεται επίσης η (Α) ρύθμιση, ενώ αν με τη μη οριστική απόφαση τάσσεται προθεσμία συμπλήρωσης των ελλείψεων, τότε εφαρμόζεται επίσης η (Α) ρύθμιση, άνευ της προθεσμίας για προσθήκη.

Γ) Στις περιπτώσεις έκδοσης μη οριστικής απόφασης λόγω κήρυξης απαραδέκτου της συζήτησης, αναβολής αυτής κατ'Α άρθρο 249 ή 250 ΚΠολΔ, αναστολής της εκδίκασης λόγω εκκρεμοδικίας, παραπομπής προς εκδίκαση κατά την προσήκουσα τακτική διαδικασία, προσεπίκλησης με απόφαση του δικαστηρίου, η επαναφορά της αγωγής προς συζήτηση γίνεται με την κατάθεση κλήσης στη γραμματεία του Δικαστηρίου και την τήρηση των προθεσμιών των άρθρων 215, 237 και 238 ΚΠολΔ, με αφετήριο χρονικό σημείο υπολογισμού των σχετικών προθεσμιών την κατάθεση της κλήσης. Το ίδιο θα ισχύει και στην επαναφορά προς συζήτηση κατόπιν έκδοσης οριστικής απόφασης περί παραπομπής από αναρμόδιο σε αρμόδιο δικαστήριο.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 17 Ιανουαρίου 2019 στη Χαλκίδα, όπου και δημοσιεύθηκε την ίδια ημέρα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Πρόεδρος :

**Κωνσταντίνα Φλετούρη,  
Πρόεδρος Πρωτοδικών**

Δικηγόροι :

**Δημήτριος Γκίκας,  
Πρόεδρος Δικηγορικού  
Συλλόγου Χαλκίδας**

Εισηγητές :

**Εισηγητής: Ιωάννης  
Τσιφούκης, Πρωτοδίκης,  
Εισαγγελέας: Δημήτριος**

**Προκοπίου, Εισαγγελέας  
Πρωτοδικών Χαλκίδας  
Μιχαήλ Ντόστας, Πρόεδρος  
Πρωτοδικών, Σπύρος  
Καλδής, Ιωάννης Τσιφούκης,  
Παρασκευή Κοντού, Ελένη  
Πετροπούλου, Αικατερίνη  
Βαλσαμίδη,**

Μέλη :

**Δέσποινα Ταβούτη,  
Σταυριανή Ασημακοπούλου,  
Ιωάννα Χανιαλάκη  
Αναστασία Βοϊτσίδου, Μαρία  
Καράλη, Γεώργιος  
Μποτώνης, Αθανασία  
Ρυσσάκη, Πρωτόδικες,  
Θωμάς Σύψας, Δικαστικός  
Πάρεδρος**